

Gotówka jako powszechnie akceptowana forma płatności w Polsce.

Jak bezpiecznie korzystać z polskich banknotów i rozpoznawać ich zabezpieczenia?

Wyjaśniamy

Z raportu NBP „Zwyczajne płatnicze w Polsce w 2020 r.” dowiadujemy się, że w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie gotówką płaciło 97,8% respondentów. Dla porównania z płatności zbliżeniowych korzystało 75,6% badanych, a z poleceń przelewu 69,8%. W II kwartale 2021 r. dokonano 124,9 mln wypłat z bankomatów, a ich łączna wartość osiągnęła 86,6 mld zł. Kwota wypłacana w bankomacie wynosiła średnio 693 zł (źródło: raport NBP: „Informacja o kartach płatniczych II kwartał 2021 r.”).

Cechy płatności gotówkowych

Największą zaletą płacenia gotówką jest jej powszechne akceptowanie w punktach handlowo-usługowych. Gotówka jest nam potrzebna w szczególności tam, gdzie nie ma terminali do obsługi karty płatniczej. Płacenie gotówką „urealnia” wydawanie pieniędzy, tzn. widzimy, ile jesteśmy w stanie za nie kupić. Kiedy gotówka się kończy, przestajemy wydawać. Płacąc wyłącznie gotówką, nie musimy uiszczać ewentualnych opłat za kartę płatniczą, obsługę konta czy odnowienie linii kredytowej na rachunku. Z drugiej strony jeśli np. zgubimy gotówkę lub nam ją ukradną, wówczas to my wyłącznie ponosimy odpowiedzialność za tę stratę.

W przypadku płacenia kartą płatniczą, szczególnie kredytową, jeśli skorzystamy z przyznanego nam kredytu na karcie lub linii debetowej na koncie, łatwiej wydać więcej, niż posiadamy. Mamy jednak dostęp do historii transakcji i dzięki temu możemy prześledzić wszystkie płatności wykonane bezgotówkowo. Nie musimy zapisywać każdego wydatku ręcznie.

NBP jako jedyny emitent złotego

Narodowy Bank Polski ma wyłączne prawo do emisji, czyli wprowadzania do obiegu polskich znaków pieniężnych. Znak pieniężny to materialny nośnik określonej wartości (a dokładniej: określonej ilości jednostek pieniężnych). W Polsce znakami pieniężnymi są banknoty i monety, których nominał wyrażono w złotych i groszach. NBP analizuje i prognozuje, jaka ilość pieniądza gotówkowego może się pojawić w obiegu w określonym okresie. Dbą o zapewnienie odpowiedniej podaży pieniądza w stosunku do potrzeb na rynku. NBP określa wielkość emisji poszczególnych banknotów i monet oraz zleca ich produkcję: banknotów – Polskiej Wytwórni Papierów Wartościowych S.A., a monet – Mennicy Polskiej S.A.

Wprowadzenie do obiegu nowego wzoru znaku pieniężnego odbywa się na podstawie zarządzenia Prezesa NBP. W zarządzeniu musi zostać określony termin wprowadzenia znaku pieniężnego do obiegu, wielkość jego emisji, wzór znaku pieniężnego i jego wartość nominalna, a w przypadku monet – ich stop (próbna) i masa.

Edukacja NBP

www.nbp.pl/edukacja

Narodowa Strategia Bezpieczeństwa Obrotu Gotówkowego

Organem opiniodawczo-doradczym przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego jest Rada do spraw obrotu gotówkowego, skupiająca przedstawicieli ze strony NBP, jak i innych instytucji sektora publicznego oraz uczestników rynku obrotu gotówkowego. Do jej zadań należy m.in. przedstawianie propozycji działań minimalizujących ryzyko systemowe oraz zwiększających bezpieczeństwo obrotu gotówkowego. Jednocześnie mając na uwadze rolę Narodowego Banku Polskiego jako wyłącznego emitenta znaków pieniężnych, regulatora i integratora rynku obrotu gotówkowego, w marcu 2021 r. Rada rozpoczęła prace związane z przygotowaniem Narodowej Strategii Bezpieczeństwa Obrotu Gotówkowego.

Celem Strategii jest zabezpieczenie obywatelom prawa do korzystania z pieniądza krajowego w sposób dla nich dogodny, przede wszystkim zapewnienie powszechnej akceptacji płatności gotówkowych. Przewidziano w niej również podejmowanie działań, aby dostęp do wypłat gotówkowych nie był ograniczany lub utrudniany. Obejmuje ona również zabezpieczenie niezakłóconego dostępu klientów banków do oszczędności w formie gotówkowej.

Cztery filary Narodowej Strategii Bezpieczeństwa Obrotu Gotówkowego

- powszechna akceptacja i dostępność gotówki,
- płynne zaopatrywanie rynku w walutę polską,
- cyberbezpieczeństwo systemów informatycznych wykorzystywanych w procesach zaopatrywania w gotówkę,
- fizyczne bezpieczeństwo banknotów i monet.

Dla poszczególnych filarów przewidziano również działania w zakresie komunikacji społecznej.

Ustawa z dnia 17 września 2021 r. o zmianie ustawy o usługach płatniczych wprowadziła nową regulację. Zgodnie z nią „Akceptant nie może uzależniać zawarcia z konsumentem umowy o świadczenie usługi lub umowy sprzedaży towaru od dokonania zapłaty w formie bezgotówkowej ani odmówić przyjęcia zapłaty od konsumenta znakami pieniężnymi emitowanymi przez NBP”. Wyjątkami od tej zasady są m.in. płatności w sieci internetowej czy w punktach, gdzie nie ma obsługi przez personel. Dodatkowo akceptant nie może pobierać dodatkowych opłat za przyjmowanie zapłaty gotówką ani wprowadzać różnych cen w zależności od formy zapłaty. Obowiązek przyjmowania płatności w formie gotówkowej nie dotyczy transakcji o dużych wartościach – równej lub większej od przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłaty nagród z zysku ogłaszanego przez GUS za III kwartał poprzedniego roku.

Polskie banknoty i monety

W Polsce mamy następujące nominały banknotów powszechnego obiegu: 10, 20, 50, 100, 200 i 500 zł. Wszystkie banknoty zaprojektował Andrzej Heidrich. Na wizerunku każdego banknotu znajdziemy wiele odniesień do historii Polski.

▪ 10 zł

Na przedniej stronie widnieje portret księcia Mieszka I. Kiedy przyjrzymy się dokładniej, zobaczymy, że po lewej stronie portretu widoczne są dwie rozety inspirowane wzorem z posadzki katedry gnieźnieńskiej, z prawej zaś motyw roślinny z romańskich naczyń liturgicznych. Na odwrotnej stronie banknotu znajduje się denar z wizerunkiem kopuły kaplicy lub wyobrażeniem korony z krzyżykiem. Po obu stronach denara widać romańskie kolumny z opactwa benedyktynów w Tyńcu.

- **20 zł**

Na przedniej stronie znajduje się portret króla Bolesława I Chrobrego. Z prawej strony wizerunku króla możemy zobaczyć motyw z Drzwi Gnieźnieńskich – koronę młodego dębu, a z lewej strony portal romański. Na odwrotnej stronie banknotu, podobnie jak na banknocie 10-złotowym, znajduje się denar. W tym przypadku jest to denar Bolesława I Chrobrego z wizerunkiem ptaka, wokół którego widnieje napis „PRINCES POLONIE”. Po lewej stronie widzimy rotundę św. Mikołaja w Cieszynie, natomiast z prawej kolejny element z Drzwi Gnieźnieńskich – lwa na roślinnej wici.

- **50 zł**

Na tym banknocie możemy zobaczyć króla Kazimierza III Wielkiego. Po prawej stronie umieszczono literę „K” z koroną – taką samą jak na drzwiach katedry na Wawelu. W tle widoczny jest gotycki ornament. Na odwrotnej stronie banknotu możemy zobaczyć pieczęć króla Kazimierza III Wielkiego z wizerunkiem orła w koronie. Pod pieczęcią znajdują się insygnia królewskie – berło i jabłko. Za pieczęcią i insygniami widać zarys panoramy dwóch miast – Krakowa i Kazimierza.

Zadanie dla uczniów

Spróbujcie odnaleźć wszystkie opisane elementy na banknotach.

- **100 zł**

Na banknocie umieszczono portret króla Władysława II Jagiełły. W tle widać stylizowane gotyckie ornamenty. Na odwrotnej stronie banknotu przedstawiono wizerunek Orła Białego w koronie na tarczy herbowej, pochodzący z nagrobka Władysława II Jagiełły. Po lewej stronie widać zarys zamku krzyżackiego w Malborku. Pod tarczą znajdują się dwa miecze (nawiązujące do zwycięskiej bitwy pod Grunwaldem), hełm oraz płaszcz krzyżacki.

- **200 zł**

Na tym banknocie został umieszczony wizerunek króla Zygmunta I Starego. Po jego prawej stronie znajduje się ukoronowana tarcza z literą „S”. Na odwrotnej stronie banknotu możemy zobaczyć sześciobok z wizerunkiem orła przeplecionego literą „S”, pochodzący z Kaplicy Zygmuntowskiej, z katedry na Wawelu. W tle dostrzegamy zarys arkadowego dziedzińca zamku na Wawelu.

- **500 zł**

Na banknocie widzimy wizerunek króla Jana III Sobieskiego, po jego lewej stronie – tarczę herbową rodu Sobieskich, a po prawej stronie – szyszak husarski. Na odwrotnej stronie banknotu znajduje się wizerunek orła w koronie z herbem rodowym Jana III Sobieskiego, a w tle pałac w Wilanowie.

Wskazówka dla uczniów:

Motywy historyczne, które widnieją na banknotach, możecie omówić szerzej podczas lekcji historii.

Monety obiegowe w Polsce mają następujące nominały: 1, 2, 5, 10, 20, 50 gr oraz 1, 2, 5 zł. W części centralnej awersu widnieje wizerunek orła ustalony dla godła Rzeczypospolitej Polskiej. Wokół orła znajduje się napis „RZECZPOSPOLITA POLSKA”, a w dolnej części oznaczenie roku emisji monety. Na monetach 1, 2, 5 gr wprowadzanych do obiegu od 2014 r. oraz 10, 20, 50 gr i 1 zł wprowadzanych do obiegu od 2017 r. widzimy w otoku pierścieniu, które u góry monety się przecinają, a u dołu są rozdzielone oznaczeniem roku emisji. Rewers różni się w zależności od nominału monety, ale wszystkie monety zdobi wizerunek liścia dębu w różnych układach.

Zabezpieczenia polskich banknotów

Banknoty są fałszowane częściej niż monety ze względu na ich wyższą wartość nominalną. W 2014 r. NBP wprowadził do obiegu banknoty 10, 20, 50 i 100 zł ze zmodernizowanymi zabezpieczeniami. W 2016 r. do obiegu trafił zmodernizowany banknot o nominale 200 zł, a w 2017 r. wprowadzono nowy banknot – 500 zł. Polskie banknoty mają jedno z najlepszych zabezpieczeń na świecie.

▪ 10 i 20 zł

Banknoty posiadają zabezpieczenie recto-verso – jeśli obejrzymy je pod światło, zobaczymy, jak elementy znajdujące się po obu stronach banknotu uzupełniają się, tworząc koronę w owalu. Dostrzeżemy również znak wodny z wizerunkiem władcy i z cyfrowym oznaczeniem nominału. Pole to nie jest zadrukowane. Dodatkowo podczas oglądania pod światło wyraźnie widać pionową ciemną linię, na której znajduje się cyfrowe oznaczenie nominału i skrót „ZŁ”. To nitka zabezpieczająca, którą umieszczono w strukturze papieru. Niektóre zabezpieczenia stają się widoczne w zależności od kąta patrzenia. Jednym z nich jest opalizujący pas na odwrotnej stronie banknotów. Inny to oznaczenia nominałów – jasne lub ciemne – umieszczone na stronie przedniej, w prawym dolnym rogu. Na obu stronach w wizerunki banknotów wkomponowano mikrodruki – napisy, które można odczytać w powiększeniu. Oglądając banknoty przez lupę, dostrzeżemy skrót „RP” oraz napisy „RZECZPOSPOLITA POLSKA” i „NARODOWY BANK POLSKI”. Numeracja oraz wybrane elementy graficzne wykazują świecenie przy użyciu światła UV. Do zweryfikowania autentyczności banknotu można również wykorzystać światło podczerwone, w którym po obu stronach banknotu widoczne stają się wybrane elementy graficzne.

▪ 50 i 100 zł

Podobnie jak w przypadku 10 i 20 zł banknoty te posiadają zabezpieczenie recto-verso widoczne pod światło – koronę w owalu. Pod światło widać również znak wodny: z wizerunkiem władcy i z oznaczeniem nominału. W ten sam sposób możemy również dostrzec nitkę zabezpieczającą umieszczoną w strukturze papieru. Zmiana kąta patrzenia w przypadku banknotu 50 zł spowoduje zmianę koloru litery „K” z koroną (znajdującej się na prawo od portretu króla) z zielonego na niebieski. Pod nią umieszczono zmieniający się element. W zależności od kąta patrzenia widoczna jest korona lub oznaczenie nominału. Na banknocie o nominale 100 zł w zależności od kąta patrzenia zmienia się kolor rozety (ze złotego w zielony). Poniżej w zależności od kąta patrzenia widać koronę lub oznaczenie nominału, a w rozecie po lewej stronie słowne i cyfrowe oznaczenie nominału oraz skrót „NBP” pomiędzy nimi. Również w przypadku banknotów 50 i 100 zł na obu stronach znajdują się mikrodruki: „RP”, „RZECZPOSPOLITA POLSKA” i „NARODOWY BANK POLSKI”. Numeracja oraz wybrane elementy graficzne wykazują świecenie przy użyciu światła UV. Do zweryfikowania autentyczności banknotu można również wykorzystać światło podczerwone, w którym po obu stronach banknotu widoczne stają się wybrane elementy graficzne.

W 2020 r. ujawniono 4697 fałszyfikatów polskich banknotów i 429 fałszyfikatów monet. Ogólna liczba fałszyfikatów banknotów i monet przypadająca na milion znaków pieniężnych w obiegu wynosiła 1,37 sztuki (źródło: raport NBP „Sprawozdanie z działalności Narodowego Banku Polskiego w 2020 r.”)

Średnia długość życia polskich banknotów (czyli ich trwałość):
banknoty 10, 20, 50 zł – ok. 3 lat,
banknot 100 zł – ok. 8 lat,
banknot 200 zł – powyżej 20 lat,
banknot 500 zł – powyżej 20 lat.

▪ 200 zł

Oglądając banknot pod światło, zobaczymy znak wodny z portretem władcy oraz z nominałem, a także zabezpieczenie recto-verso, które po obu stronach banknotu łączy się w jeden symbol – koronę w owalu. Na obu stronach banknotu znajdują się mikrodruki z takimi samymi napisami, jak na innych banknotach. W przypadku banknotu o nominale 200 zł nitka zabezpieczająca jest inna niż na banknotach o niższych nominałach. Ma oznaczenie cyfrowe nominału (w układzie pionowym i poziomym) i skrót „ZŁ” oraz zmienia barwę w zależności od kąta patrzenia – ze złotej na zieloną. Dodatkowo ma wzór szachownicy, który sprawia wrażenie, jakby poruszał się na płaszczyźnie poziomej i pionowej. Fragmenty nitki zabezpieczającej są widoczne na przedniej stronie banknotu. Całą nitkę zabezpieczającą zobaczymy, patrząc pod światło. Z prawej strony wizerunku władcy widnieje tarcza herbowa z literą „S” – jej kolor płynnie zmienia się ze złoto-ego w zielony. Również na niej umieszczono wzór szachownicy. Na stronie odwrotnej banknotu, z jego prawej strony znajduje się opalizujący ornament, który w zależności od kąta patrzenia jest widoczny lub prawie niedostrzegalny. Dodatkowo na odwrotnej stronie banknotu wydrukowane farbą w kolorze złotym jest oznaczenie nominału „200” oraz ozdobny ornament w jej tle. Numeracja oraz wybrane elementy graficzne wykazują świecenie przy użyciu światła UV. Do zweryfikowania autentyczności banknotu można również wykorzystać światło podczerwone, w którym po obu stronach banknotu widoczne stają się wybrane elementy graficzne.

▪ 500 zł

Jest to najnowszy polski banknot – został wprowadzony do obiegu 10 lutego 2017 r. Ma najwięcej zabezpieczeń spośród wszystkich polskich banknotów. Na obu stronach znajdziemy elementy graficzne, które oglądane pod światło łączą się i tworzą koronę w owalu. Fragmenty nitki zabezpieczającej widać na przedniej stronie banknotu, a całą nitkę zobaczymy pod światło. Podczas oglądania banknotu pod światło można dostrzec znak wodny z wizerunkiem władcy oraz z cyfrowym oznaczeniem nominału. Wiele zabezpieczeń zmienia się w zależności od kąta patrzenia. W prawej części portretu Jana III Sobieskiego znajduje się oznaczenie nominału – ciemne lub jasne. Na prawo od portretu znajduje się szyszak husarski, który zmienia barwę z zielonej na niebieską, a umieszczony na nim wzór (faliste linie) sprawia wrażenie, jakby poruszał się w pionie. Z lewej strony portretu króla umieszczono tarczę, na której pojawiają się jasne i ciemne prostokątne pola. Na odwrocie pod oznaczeniem nominału („500”) znajduje się ornament, wydrukowany złotą farbą opalizującą, który w zależności od kąta patrzenia może być widoczny lub prawie niezauważalny. Na banknocie odnajdziemy również drobne napisy (mikrodruki): „RZECZPOSPOLITA POLSKA”, „NARODOWY BANK POLSKI” oraz „NBP 500 NARODOWY BANK POLSKI”. Numeracja oraz wybrane elementy graficzne wykazują świecenie przy użyciu światła UV. Do zweryfikowania autentyczności banknotu można również wykorzystać światło podczerwone, w którym po obu stronach banknotu widoczne stają się wybrane elementy graficzne.

W aplikacji „Moje NBP” w zakładce „Banknoty i monety” znajduje się szczegółowy opis zabezpieczeń wzbogacony grafikami i animacjami.

W 2019 r. banknot powracał do sortowni oddziału okręgowego NBP przeciętnie po 389 dniach od momentu pobrania go przez bank (źródło: raport NBP „Raport o obrocie gotówkowym w Polsce w 2019 r.”). W sortowni ocenia się poziom zużycia banknotów i jeśli mają dobry stan zachowania, ponownie trafiają do obiegu.

Zasady weryfikacji autentyczności banknotów

Przy sprawdzaniu autentyczności banknotów warto stosować cztery proste sposoby: „dotknij”, „popatrz”, „przechyl” i „sprawdź”.

- Dotknij, żeby sprawdzić charakterystyczny papier oraz czy opuszkami palców są wyczuwalne wypukłości.
- Popatrz na banknot pod światło, by sprawdzić, czy widzisz znak wodny – pole znaku wodnego nie jest zadrukowane. Oprócz znaku wodnego powinniśmy zobaczyć pionową linię (nitkę) z cyfrowym oznaczeniem nominału i „ZŁ”, które są widoczne również w odbiciu lustrzanym. W zabezpieczeniu „recto-verso” pewne elementy grafiki, które są umieszczone w tym samym miejscu po obu stronach banknotu, oglądane pod światło tworzą jeden czytelny obraz – koronę w owalu.
- Przechyl banknot i obejrzyj go pod różnymi kątami. W zależności od kąta patrzenia na banknotach zobaczymy ukryte obrazy (tzw. efekt kątowy), a kolorystyka wybranych elementów będzie się zmieniać (tzw. farba zmienna optycznie, farba opalizowana).

Szczególną czujność musimy zachować, gdy banknot jest uszkodzony lub zniszczony. Wtedy zeweryfikowanie jego autentyczności może być utrudnione. W takiej sytuacji możemy porównać „podejrzany” banknot z takim, co do którego nie mamy wątpliwości, że jest autentyczny. Warto pamiętać, że zawsze możemy udać się do banku – jego pracownicy pomogą nam stwierdzić, czy banknot jest autentyczny.

Zużyte lub uszkodzone banknoty i monety (pod warunkiem potwierdzenia ich autentyczności) można wymienić na nowe w kasie dowolnego banku w Polsce. Mogą być to banknoty postrzępione, podklejone, naddarte, zaplamione, odbarwione lub nadmiernie zabrudzone, o ile możliwe jest rozpoznanie ich wartości nominalnej. Jeżeli banknoty są uszkodzone w inny sposób, bank komercyjny przyjmuje je, ale przesyła do wymiany do NBP. Banki mają obowiązek wymienić banknoty, jeśli nominał można rozpoznać i dodatkowo zachowało się w jednym kawałku co najmniej 45% jego powierzchni. Jeżeli w jednym kawałku zachowało się od 45% do 75% powierzchni banknotu, bank wypłaci połowę jego nominalnej wartości. Jeśli zachowało się ponad 75% powierzchni lub banknot jest poplamiony albo przerwany, otrzymamy jego pełną wartość.

Na początku października 2020 r. NBP wprowadził możliwość przesyłania zużytych i uszkodzonych banknotów do kwoty 2000 zł wraz z wypełnionym wnioskiem o ich wymianę (dostępnym na stronie internetowej NBP) na adres Departamentu Emisyjno-Skarbcowego NBP.

Zasady używania i powielania wizerunków banknotów i monet

Narodowy Bank Polski opracował i opublikował „Dobre praktyki w zakresie reprodukcji wizerunków banknotów i monet” (szczegółowe wytyczne dotyczące wykorzystywania wizerunku polskich znaków pieniężnych znajdują się na stronie nbp.pl w zakładce: banknoty i monety). Zalecenia te zostały wydane w celu ograniczenia ryzyka wprowadzenia do obrotu replik znaków pieniężnych, co jest prawnie zabronione.

Możliwa jest reprodukcja jednej strony wizerunku banknotu, jeśli zostanie spełniony jeden z warunków:

- wizerunek będzie większy niż 125% lub mniejszy niż 75% oryginalnego rozmiaru banknotu lub
- na wizerunku będzie umieszczony nieprzezroczysty napis „WZÓR” lub „SPECIMEN” lub napis: „REPRODUKCJA”, wykonany czcionką Arial (lub podobną), w kontrastującym kolorze i umieszczony po przekątnej; długość napisu nie może być mniejsza niż 75% długości reprodukcji, a jego wysokość nie mniejsza niż 15% jej wysokości.

Jeszcze bardziej restrykcyjne wymogi obowiązują w przypadku dwustronnych reprodukcji wizerunku banknotów.

Podział banknotów i monet

Banknoty o nominatach 10, 20, 50, 100, 200 i 500 zł oraz monety 1, 2, 5, 10, 20, 50 gr oraz 1, 2, 5 zł nazywane są banknotami i monetami obiegowymi z racji powszechności wykorzystania i emitowania w dużych nakładach. Może się jednak zdarzyć, że w ramach reszty otrzymamy monetę okolicznościową, która również jest środkiem płatniczym.

Oprócz monet i banknotów obiegowych Narodowy Bank Polski emituje monety okolicznościowe i kolekcjonerskie oraz banknoty kolekcjonerskie, które upamiętniają ważne wydarzenia, postaci historyczne, dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze. Monety okolicznościowe to monety obiegowe o nominale 5 zł, które mają te same parametry techniczne (wymiary i stop) co obiegowe pięciozłotówki, ale okolicznościowe wizerunki na rewersie i emitowane są w serii „Odkryj Polskę”. Ich wartość odpowiada nominalowi, czyli 5 zł. Innym rodzajem monet okolicznościowych są monety o wartości nominalnej 2 zł ze stopu Nordic Gold. Ostatnią monetę tego typu wprowadzono do obiegu w 2014 r.

Kolejną kategorią monet to monety kolekcjonerskie (zazwyczaj o nominale 10 zł i wyższym). Wyróżnia je to, że są wytwarzane z kruszcu (srebra – zazwyczaj monety o nominale 10, 20 i 50 zł – lub ze złota – zazwyczaj monety o nominale 100, 200 i 500 zł). Ich cena emisyjna wielokrotnie przekracza wartość nominalną. Można dokonywać nimi płatności, ponieważ są prawnie akceptowanym środkiem płatniczym. Nie jest to jednak praktykowane, gdyż z racji kruszcu i niskiego nakładu ich wartość jest wyższa niż nominal. Najczęściej są nimi zainteresowani kolekcjonerzy oraz inwestorzy. Podobnie jest z banknotami kolekcjonerskimi. NBP wyemitował dotychczas 13 banknotów tego typu, upamiętniających ważne postaci i wydarzenia z historii Polski. Pierwszy banknot kolekcjonerski, o nominale 50 zł, został wyemitowany w 2006 r. w rocznicę wyboru Karola Wojtyły na papieża. Banknot z 2020 r. upamiętniał 100. rocznicę Bitwy Warszawskiej, a ostatni – z 2021 r. – poświęcono Prezydentowi RP prof. Lechowi Kaczyńskiemu. Banknoty kolekcjonerskie, podobnie jak obiegowe, produkuje Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych S.A. na zlecenie NBP.

Monety kolekcjonerskie wytwarza się z kruszcu (srebra, złota, srebra platerowanego złotem). Mogą być wzbogacone o dodatkowe elementy, np. bursztyn, krzemień, cyrkonie, wstawkę ze szkła czy ceramiczną, lub częściowo pokryte farbą (druk UV, tampondruk). Ich kształt może być inny niż tradycyjny. Monety kolekcjonerskie mają wprowadzić wartość nominalną i można nimi płacić w sklepie, jednak przede wszystkim liczy się ich wartość kolekcjonerska, która jest ustalana na wolnym rynku.

Plan emisji monet i banknotów kolekcjonerskich na każdy rok jest publikowany przez NBP z wyprzedzeniem i umieszczany na stronie [nbp.pl/banknoty i monety](http://nbp.pl/banknoty_i_monety).

Kolekcjonowanie monet i banknotów może być nie tylko hobby, ale również sposobem na pomnażanie oszczędności. By nie zmniejszyć wartości banknotów i monet kolekcjonerskich, trzeba im zapewnić właściwe warunki przechowywania. W im lepszym stanie uda się je utrzymać (bez uszkodzeń, zarysowań, odcisków palców), tym wyższą cenę sprzedaży można osiągnąć.

Oprócz monet i banknotów obiegowych i kolekcjonerskich na rynku znajdują się również numizmaty, poświęcone m.in. wydarzeniom, budowiom czy zwierzętom, które nie są emitowane przez Narodowy Bank Polski. W przeciwieństwie do monet okolicznościowych oraz monet i banknotów kolekcjonerskich nie są one prawnym środkiem płatniczym, a zatem nie można nimi np. płacić za zakupy.

Więcej informacji o tym, od czego zacząć przygodę z numizmatyką, znajdziecie na stronie:

https://www.nbp.pl/home.aspx?f=/banknoty_i_monety/abc_kolekcjonera/numizmatyka.html.

Zadania dla uczniów

1. Zadanie indywidualne

Korzystając z opracowania, naucz swoich dziadków lub inną osobę starszą z rodziny weryfikowania autentyczności banknotów.

2. Zadanie w klasie

Poszukajcie zabezpieczeń na banknotach, które macie przy sobie, i spróbujcie potwierdzić ich autentyczność.

